

Šiame numeryje:

- Konstantinas Černenka — naujas autoritetas Lietuvos rašytojams.
- Antano Salio raštų pirmųjų dviejų tomų apžvalga.
- Dar apie povatikaninės teologijos kryptis.
- Didžioji Kinijos siena.
- Į „viedrą“ teka lietuviškoji sula — Geneviève Carion-Machwitz romanai.
- Kornelijaus Jazbučio eilėraščiai.
- Chicagos teatruose.
- „Draugo“ 1984 metų kultūrinio priedo turinys.

Kertinė Parastė

Konstantinas Černenka — naujas autoritetas Lietuvos rašytojams

Kokia slogi tamsoje skendinčių buržuazinio pasaulio literatūrai, palyginus su tarybinių rašytojų padėtimis. Pastarieji visad gali lygiuoti išminties bokštus ir švyturius, kurie nutvieskia jų kelią ir nurodo jiems, kaip jie turi elgtis ir kurti. Atrodo, dar tik vakar Lietuvos partiniai rašto žmonės liaupsino nepaprastą Jurijaus Andropovo literatūrinę įvairumą. Tarsi, tiksliai užvakar visiems tarybiniais rašytojams, kaip literatūrinis kolosas, spinduliavo Leonidas Brežnevus, kurio nemirtingi apmąstymai plito masiniu tiražu, buvo įkūnyti operose ir gigantiskais kelrodžiais puošė tarybinės literatūros vieškelius. Nespėjo Andropovas numirti, ir jo vietą bematant užėmė kitas kosminis šviesulys. Partinė Lietuvos spauda šiandien su nepaprastu susižavėjimu cituoja naujojo CK generalinio sekretoriaus Konstantino Černenkos literatūrinis perlus ir prisiekia jam amžiną ištikimybę.

„Meninis žodis — tarsi karys“. TSRS Rašytojų plenu me kareiviškai atraportavo Alfonsas Maldonis, kuris užtikrino Černenką ir kitus vadus bei vadelius, kad lietuvių literatūros kūrėjai bus uolūs maskvinės kompartijos pagalbininkai (*Literatūra ir menas*, 1984 m. spalio mėn. 6 d.). Liaudies artistą Vytautą Laurušą Černenkos kalba paveikė tiesiog mocartiškai, išklaušęs savo vado su „didele dėmesiu ir pakilumu“, Laurušas pareiškė, jog toje kalboje „aiškiai ir tiksliai nusakyti pagrindiniai šiuolaikinės meninės kūrybos kriterijai, nurodytos svarbiausios gairės“. Taigi, Černenka — ir muzikos šaltinis!

Dar labiau Černenkos kalba sujaukino literatūros kritiką Petrą Bražną. Anot jo, tai „paprasto, atviro, žmogiško žodžio formon įvilktas programinis dokumentas, kurio lakoniški ir tikslūs punktai skatina ir įpareigoja juos

kūrybiniai pasvarstyti, dalykiškai konkretizuoti, asmeniškai aktualizuoti“. Černenkos kalba, sušunka Bražnas, tai „politinė aukštuma“, iš kurios pažvelgta į literatūros ir kitų meno šakų raidos problemas. „*Literatūra ir menas*, 1984 m. spalio mėn. 27 d.). „Politinė aukštuma“? Literatūriniai aparaičių sudėliotos ir naujausio aparaičių aparaičių vargais negalais perskaitytos seniai pažįstamos formules? Kur tokius perdėjimus jau girdėjome? Iki 1953 metų panašiai buvo garbinamos „didžiausio“ žmonių, genijaus“ Jozefo Stalino kalbos, kurias, kaip ir Černenkos, lydėjo „audringi, ilgi plojimai“. Ką tas paklusnus liaupsinimas turi bendro su „socializmu“? Net ir kompartijai priklausantiems prancūzų ar italų rašytojams toksai baudžiauninkiškas linkiojimas paliktų nesuprantamą, slogų įspūdį. Tuo labiau, ką tas nusizeminimo ritualas turi bendro su lietuvių tautos dvasiniais poreikiais ir siekiams? (Nenuostabu, kad tose kalbose nebėra lietuviško žodžio „tauta“ — LTSR Rašytojų sąjungos pirmininkas Maldonis Lietuvą vadina „socialistine nacija“...)

Černenkos lietuviškieji liaupsintojai laiko save socialistom atstovais. Tačiau jie labiau primena caro Nikolajaus I-ojo parado aikštėje pirmyn ir atgal žygiuojančius ir tuos pačius šūkius kartojančius kareivius. Kiti lietuvių rašytojai — pagarba jiem! — stengiasi neįsijungti į tą parodą. Černenkos režimo apibrėžtose ribose jie stengiasi rašyti kiek įmanoma padoriau — apie savo vidinį gyvenimą, apie įvairų pasaulį už sovietinės imperijos sienų, apie begalinę Lietuvą. Jie stengiasi nebūti nei totalitarinės sistemos ruponais, nei dvasiniais baudžiauninkais. Tačiau atvirai pasisakyti apie juos supantį monumentalų farsą jie neįsijungia, nes jie žino kokią

Antano Salio raštų pirmųjų dviejų tomų apžvalga

GRAŽUTĖ ŠLAPELYTĖ-SIRUTIENĖ

Antanas Salys. *Raštai*. I ir II tomas. Redagavo Petras Jonikas. Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 1979-1983. Gaunama pas leidėjus, pas platintojus ir Drauge. I tomo kaina — 30 dol., II — 36 dol.

Lietuvių katalikų mokslo akademijos išleisti du stambūs profesoriaus Antano Salio *Raštų* tomai (pirmasis — 1979 m., antrasis — 1983 m.) nėra skirti mūsų asmeninei bibliotekai papuošti ar archyvu padėti. Kiekvienam lietuviui inteligentui, valdantiui plunksną, o ypač tiems, kurie rašo spaudai patartina juos įsigyti ir laikyti kuo arčiausia savo rašomojo stalo, kartu su žodynais ir lietuvių kalbos rašybos vadovais. Bet tai tik pusė rengiamų spaudai Salio raštų — jų bus 4 tomai, kiekvienas po šešis-septynis šimtus didelio formato puslapių.

Prof. A. Salio raštus po jo mirties (1972 m.) ryžosi surinkti ir išleisti velionio žmona Sofija Vaskelytė-Salienė. Ji kartu su dukra dr. Rima Salyte-Gaigaliene, padedama brolio Aleksandro Vaškio ir kitų talkininkų, sugebėjo surinkti ar gauti Salio rašinių kopijas iš periodinių leidinių, sukaupti atskirai spausdintas jo monografijas, įskaitant korektūras ar rankraščiuose likusius darbus, o taip pat kartu su kitais kalbininkais ar atskirų sričių specialistais paruošus darbus, žodynus, žodynėlius. Kalbininkui prof. Petriui Jonikui sutikus pasiminti ant savo pečių vyresniojo kolegos raštų nelengvą redagavimo našta, o LKM Akademijai ir Lietuvių Fondui iš dalies finansiškai paremus jų leidimą, jau galime pasidžiaugti įpusėto darbo vaisiais.

Redaktorius vadovavo praktiniams sumetimais, grupodamas medžiagą ir nustatydamas leidžiamų tomų eilę. Pirmuosiuose tomuose randame tuos rašinius, kurie gali būti įdomesni ir naudingesni platesniems skaitytojų sluoksniams. Daugelyje jų nagrinėjama lietuvių bendrinė kalba, rašyba, tartis, kirčiavimas, priegaidės ir apskritai kalbos kultūra. A. Salii, kilusiam iš žudingųjų žemaičių krašto ir turinčiam gryną, aštrų kalbos jausmą, baigus aukštuosius mokslus rūpėjo ne tik universitete dėstyti lingvistiką, ruošti būsimuosius kalbininkus, ne tik dirbti mokslinį darbą Lituanistikos institute ar vėliau Lietuvos mokslo akademijoje; jis taip pat sėkmingai dirbo lietuvių kalbos puoselėjimo, gryninimo darbu įvairiausiose jaunos nepriklausomos Lietuvos valstybės gyvenimo srityse.

Jo *Raštuose* sukaupti straipsniai liečia taip pat kaina už tai reikėtų užmokėti. Ir daugelis jų, be abejo, nostalgikai klausosi tų Rytų Europos rašytojų, kurie atvirai kalba apie imperijinę priespaudą, atvirai gina savo tautų teises.

J. Pa.

rašomąją, kaip ir šnekamąją kalbą, ir viešąją, ir kasdieninę. Jis ujo svetimybės iš teatro, radijo, net kasdieninės apyokos žodyno; jis taisė įvairių leidinių, maldynų kalbą, kūrė vykusius naujadarus. Salys, studijuodamas ypačiai domėjėsis fonetika, kreipė dėmesį ir į tartį — žodžio kirtį, priegaidę. Jo raštai, su daug kur kirčiuotais žodžiais, posakiais, tai tikras taisyklingo kirčiavimo, pavyzdžio priegaidžių tarimo lobynas. Praktiniams tikslams ypač naudingos I tome išspausdintos dvi lietuvių kalbon įsibrovusių netaisyklingumų, svetimybių taisyimo grupuotės ir du iš dalies Salio redaguoti žodynėliai. 1933-41 m. Salys yra daug rašęs *Gimtosios Kalbos* vadinamajame „Klausimų kraitelės“ skyriuje. Jis čia atsakinėjo į skaitytojų keliamus rašybos, gramatikos ir žodyno klausimus. Taip pat *Lietuvos Aido*, „Kalbos skiltelėje“ 1938 m. buvo spausdinami Salio trumpi kalbos patarimai. Visi tie aiškinimai, patarimai, išrankoti iš *Gimtosios Kalbos* ir *Lietuvos Aido*, yra pateikti Salio *Raštų* skaitytojams. Jie yra ne tik naudingi, bet ir įtikinantys ir įsimenantys, nes kaip vienas dabartinio Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Vilniuje literatas ir kritikas yra pažymėjęs: „A. Salys nekuria kalbos dogmų ir neprimeta kalbos taisyklių, jis tik nagrinėja ir aiškina dėsningumą kalboje“. Tais pačiais kalbos dėsniais Salys remiasi ir daugelyje kitų įdomių straipsnių, straipsnelių, sutelktų jo *Raštuose*. Du anksčiau minėti žodynėliai, įjungti į Salio *Raštų* I tomą, tai „Kalbos patarėjas“ ir „Prekybinės korespondencijos žodynėlis“. Pirmasis yra visų svarbesnių *Gimtosios Kalboje* (ir kitur) per 7 metus svarstyti aktualiausių lietuvių bendrinės kalbos dalykų žodynėliai su sutvarkytas leidinėlis. Jis sudarytas L. Dambrausko, o redaguotas Pr. Skardžiaus ir iš dalies A. Salio. Antrajam 1938 m. L. Dargio sudarytam „Prekybinės korespondencijos žodynėliui“ Salys nustatė reikalingiausių anuo metu vartojamų ūkiniu terminu lietuviškąsias lytis, dažnai pažeidžiamas skolinius vykusiais naujadarais, kurių dauguma vėliau prigijo bendrinėje kalboje.

Verta susipažinti ir su kitais Salio darbais ir straipsniais, pavyzdžiui, kad ir apie lietuvių kalbos rašybos reformos projektus. Salys kartu su kitais kalbininkais aktyviai dalyvavo visuose pagrindiniuose rašybos komisijų darbuose. Pirmasis rašybos reformos projektas buvo galutinai baigtas ruošti 1932 m. ir pavestas suredaguoti ir vykdyti 3 narių komisijai: Pr. Skardžiui, J. Talmantui, ir A. Saliiui. Projektas buvo paskelbtas 1933 m. *Zidinyje*; jo tekstą kartu su projektuojamos rašybos pavyzdžių rauda ir jo kitimais. I

Profesorius Antanas Salys (1902-1972)

Svietimo Ministerijos priimtas. Nebuvo įgyvendintas ir vėliau, 1935 m., paruoštas mažiau radikalus rašybos projektas. Dar kartą rašybos projektą ruošė 1943 m. LM Akademijos Lietuvių kalbos institutas, vadovaujant A. Saliiui ir Pr. Skardžiui. Projektą patvirtino Svetimo generalinis tarėjas. Šį projektą — „Lietuvių kalbos rašybos pagrindai“ taip pat randame išspausdintą A. Salio *Raštuose*.

I tomo pabaigoje pridėtos trys abėcėlinės rodyklės (paraštos I. Serapino). Ypač naudinga yra pirmoji, rodanti puslapius, kuriuose aiškinamas ar taisomas mums rūpimas žodis, posakis ar aptariama problema. Antroje rodyklėje paduoti kitų kalbų žodžiai su nuoroda, kur rasti siūlomus juos lietuviškus atitikmenis. Trečioji yra pavidžių rodyklė.

Salys dar būdamas studentu ėmė domėtis baltų kiltimis, tautomis, jų kalbomis, o ypač jų vadynu. Čia jam turėjo įtakos prof. K. Būga, kuris tuo metu skaitė universitete paskaitas ir rašė savo studiją „Aisčių praeitis vietų vardu šviesoje“. Be to, Salys kurį laiką yra buvęs K. Būgos ruošiamo lietuvių kalbos žodyno sekretoriumi. Nuo tu studentavimo laikų Salys nepaliovė domėtis asmenvardžiais, vietovardžiais, žemėvardžiais. Jis juos rinko savo atostoginėse kelionėse po Lietuvą, užrašinėjo, tyrinėjo, apie juos rašė straipsnius, o ir savo daktarinėje disertacijoje „Die zemaitschen Mundarten: I. Geschichte des zemaitschen Sprachgebiets“ jais rėmėsi, rašydamas apie žemaičių tarmių ploto ribų raidą ir jo kitimais.

Kokią gilią vagą Salys yra išvares lietuvių onomastikos — tikrinių vardu tyrinėjimo, puoselėjimo, gryninimo srityje, ir kaip jis savo mokslinį pasiruošimą, patirtį ir kalbinę nuovoką panaudojo savo tautos ir naujai atsikūrusios valstybės reikalams, matome jo *Raštų* tome, kurio paanttraštė — „Tikriniai vardai“. I

sprache, Heidelberg, 1932 — 1968), paruosto A. Senno ir A. Salio (kuris įsijungė į žodyno redagavimą, įpusėjęs II tomą), žinoma, nebuvo įmanoma įrikuoti į dabar leidžiamą Salio *Raštų* seriją. Tačiau redaktorius P. Jonikas rado tikslinga į *Raštų* II tomą įjungti tam žodynui Salio paruostą lietuvišką tikrinių vardu abėcėlinį sąrašą, su vokiškais atitikmenimis, su autoriaus įvadu ir paaiškinimais.

Raštų II tome ypačiai dėmesio vertas yra Salio paruostas „Lietuvos žemėlapio vardynas“ — priedas prie J. Andriaus sudaryto, 1956 m. *Lietuvių enciklopedijos* JAV išleisto Lietuvos žemėlapio. Tai abėcėlinis kirčiuotas Lietuvos vietovardžių ir žemėvardžių, esamų žemėlapyje, sąrašas su įvairiais atitikmenimis ar pakaitais: buvusiais ar dabartiniais — lenkiškais, vokiškais ar rusiškais ir su kitokiomis pastabomis. Šį vertingą vardyną, apimančį per 3600 pagrindinių — žemėlapinių vardu, Salys paruošė, talkinant kitiems mūsų kalbininkams, o ypač hidrologui prof. S. Kolupailai, ir kitų profesijų tautiečiams, gerai nusimanantiems savo tėvikių vadyne.

1939 m. atgavus Vilnių ir Vilniaus kraštą ir įjungiant jį į Lietuvos administracinį aparatą, buvo būtina atliktuvinti jo sudėtiną, sudarkytą vardyną. Tame darbe administracijai talkino Lietuvos kalbininkai ir Lituanistikos instituto vadyno darbuotojai, vadovaujami prof. K. Almino. Taip pat išduodant to krašto gyventojams lietuviškus pasus, lietuvių pavardės ir vardai buvo atliktuvinami. Kalbiniame lietuviškų vietovardžių ir pavardžių formų nustatymo bei atstatymo darbe svarbiausias vaidmuo ir paskutinis specialisto žodis buvo Salio. Atliktuvinant pavardes buvo naudotas jau anksčiau Lietuvoje įsteigtos Pavardžių atliktuvinio komisijos sudarytu žodynu, apimančiu apie 53 tūkstančius pavardžių. Tai komisijai taip pat buvo talkinęs Salys. Salio suredaguotas „Pavardžių žodynas“ buvo ruošiamas spaudai, bet dėl prasidėjusio karo nebuvo išleistas.

Tačiau *Raštų* redaktoriui pavyko gauti ir įjungti į II tomą du Salio redaguotus Vilniaus krašto vadyno sąrašus: likusį mašinarštįje susilavinėtų pavardžių sąrašą su siūlomomis atstatytomis bei nustatytomis lietuviškomis lytimis ir išlikusį antrose korektūrų skiltyse atliktuvintų vietovardžių abėcėlinį kirčiuotą sąrašą su lenkiškais atitikmenimis.

Pirmaisiais dviem prof. A. Salio *Raštų* tomiais džiaugiamės ne tik mes, bet ir Lietuvoje esantys kalbininkai ir rašto žmonės, į kurių rankas tie tomai pateko. Linkime redaktoriui profesorui Petriui Jonikui ir Sofijai Salienai išsvėrmės ir sėkmės, leidžiant paskutiniuosius mūsų didžiojo kalbininko *Raštų* tomus.

Nuomonės ir pastabos

Dar apie povatikaninės teologijos kryptis

I prel. L. Tulabos straipsnį „Povatikaniškos teologijos kryptis — pastabos dėl A. Kezio straipsnio apie tariamus teologinius pasikeitimus“ (Draugas, 1983 liepos mėn. 9 d.) man buvo patarta „dėl šventos ramybės“ neatsiliepti. Bet dabar, pamatęs, kad tas jo straipsnis gerokai pakenkė man profesiniam, turio eiti galytės su prelatu iš Romos, kuris savo rašinyje mano mintis paskelbė „atsiduodančias herezija“.

Pradžioje savo straipsnio išsireiškiau, kad naujas religinis gyvenimas po Vatikano II suvažiavimo papūtė kaip gausūs vėjai. Prel. L. Tulaba nelabai nori su tuo sutikti, nes, jo nuomone, aš kalbą apie Romos išpūtų teologų — John McKenzie, Edward Schillebeeckx, Hans Kueng, o ne apie „Šv. Dvasios pučiamą gairių vėjelį“. Ir tada einame prie detalių.

Dogmos. Aš išsitarčiau, kad prieš Vatikano II seminarijos buvo dėstoma, kad dogmų vystymasis yra neįmanomas, o dabar skelbiama, kad dogmų vystymasis yra įmanomas. Prelatas su tuo nesutinka. Anot jo, tikėjimo tiesos glūdi Apreiškime nuo pat pradžių. Vėliau skelbtosios dogmos tik išryškina, o ne naujai atranda Apreiškime buvusias tiesas.

Apreiškimas. Apie Apreiškimą priešvatikaniniuose teologijos vadovėliuose mes teigėme, kad dieviškasis apreikimas baigėsi su paskutiniu apaštalo mirtimi, tuo tarpu dabar teologų tvirtinama, kad jis tada nepasibaigė. Prelatas tvirtina, kad teigimas, jog apreikimas tęsiasi po apaštalo laikų yra niekuo nepagrįstas. Cituoja šv. Pavilo ir Vatikano II žodžius, paremdamas juos Tridento ir Vatikano I autoritetu. Tačiau nežūrint viso to, dabar žinoma, kad tiek Pavilo, tiek Jono (paskutiniojo apaštalo) kai kurie laiški buvo ne jų parašyti, o tik jų vardu, abiem apaštalamis jau mirus.

Šv. Rašto autentiškumas ir istoriškumas. Savo straipsnyje atkreipiau dėmesį, kad prieš Vatikano II šv. Rašto istoriškumas mūsų katalikų teologų buvo imamas pažodžiui, tuo tarpu dabar tvirtinama, kad daug šv. Rašte randamų „istoriškų“ pasakojimų nėra istoriškai, o alegorijos, simboliniai vaizdai ir mitai. Net ir paties Jėzaus tikrų žodžių neadau turime. Jie yra Bažnyčios vėliau sukurti ir įdėti Evangelijoje į Jėzaus lūpas. Prelatas čia mane stipriai užpuola, sakydamas, kad kas ieško šv. Rašte mitų, atsiranda neišvengiamai tikėjimo mituose, kitaip tariant, netikėjime. Jo įsitikinimu „Bažnyčios mokymas yra aiškus ir neleidžia abejoti šv. Rašto knygų autentiškumu nei istoriškumu“.

Čia mudviejų nuomonės diametriškai išsiskiria. Paimkime kad ir katalikų egzegeto Raymond Brown knygą *The Birth of the Messiah*, kurioje autorius nagrinėja Jėzaus kūdikystės pasakojimų istoriškumą ir randa, kad dauguma jų nėra istoriškai, o sukurti pagal Senojo Testamento įvaizdžius. Nuodėmės samprata. Aš rašiau, kad nuodėmės supratimas dabartiniuose laikais nėra toks griežtas, kaip anksčiau. Tada nuodėmės didumą matuodavome pernelg fizinius maistais. I šią pastabą prel. Tulaba atsako ilgais paragrafais, įrodinėdamas, kad taip nėra. Nuodėmės samprata bažnytinėje praktikoje liko ta pati, kaip visada. Kalti teologai, kurie bando ją keisti.

Jėzus klydo. Prel. Tulaba tvirtina, kad šie mūsų teologai klysta. Jėzus skelbęs greitą pasaulio pabaigą, galvodamas apie Jeruzalės sugriovimą. Čia mudu vėl nesutariame, ypač sutapinant pasaulio pabaigos skelbimą su pranašyste apie Jeruzalės sugriovimą. Priešvatikaninių teologijos vadovėlių konspektuose taip buvo tvirtinama, bet dabar jau ne.

Bažnyčia. Apie Bažnyčią ir jos hierarchinį autoritetą savo straipsnyje aš pastebėjau, kad tas autoritetas pačioje pradžioje nebuvo toks, koks jis dabar yra. Tada jis ėjo iš „apačios“, t.y. iš bendruomenės, o dabar jis ateina iš „viršaus“, iš hierarchijos ir popiežiaus. Prel. Tulaba taria, kad toks teigimas neturi istorinio pagrindo, nurodydamas, kad Kristus pastatė Petrą vyriausiu, duodamas jam visą organizacinę valdžią. Čia aš norėčiau pasilikti prie savo nuomonės, remdamasis vis auganciais balsais, kad Kristus buvo antiinstitucinis ir jokios Bažnyčios nusteigė. Jo žodžiai apie Petro primatą, kaip ir daugelis kitų, yra ne jo, o vėlesnės, jau susiformavusios krikščionių bendruomenės padaras.

Kunigystė. Remdamasis E. Schillebeeckxo studija apie pirmąją krikščionių kunigystę atkartojau, ką jis joje sako, būtent, kad pradžioje buvusi bendruomeninė kunigystė, o dabar yra privati. Prel. Tulaba užpuola mane, kad aš nesu pakankamai klausimo išstudijavęs ir tvirtina, kad tokie teigimai apie kunigystę yra nepagrįsti. Dar prideda, sakydamas: „Netiesia, kad Kaledonijos susirinkimas paskelbęs negaliojančią vadinamąją privatają kunigystę“. E. Schillebeeckxas šio susirinkimo žodžius cituoja savo knygoje *Ministry* (New York: Crossroad, 1981, psl. 38). Čia yra įdomi teologinė konfrontacija — ką vienas teologas teigia, tą kitas neigia. Ir kurio tu, paprastas žmogeli, turi klausyti, šiuo atveju teologo Schillebeeckxo ar teologo Tulabos? Aš esu linkęs labiau klausyti Schillebeeckxo, nes jis tvirtina ir nurodo šaltinį, o Tulaba tik tvirtina.

Derinant teologų nuomones, darosi įdomu, kad mūsų bažnytinėje teologijoje gali būti tokių viena kitą paneigiančių nuomonių. Man, išaugusiam ir išaukletam monolitinėje dvasioje, kur Bažnyčios mokslas yra vienas, o ne iš daugelio balsų sudėtas, tokie nuomonių skirtumai dar vis yra neįprasti. Negaliu atsikratyti netikrumo jausmo, kai reikia teologiniais klausimais ginčytis. Bet palaipsniui pradėdau prie to priprasti, nes atrodo, jog nesutariami teologinuosie sluoksniuose egzistuoja ne tik dabar, bet jie egzistavo visada, net ir pačioje krikščionybės pradžioje. Tyčia paimkime keletą nuotrupų iš pačių Naujojo Testamento kaniščių knygų. Kad ir pavišutiniskas (šis žodis tikriausiai Prel. Tulabai patiks, nes jis vėl galės pasakyti, kad Kezys pavišutiniskas) Naujojo Testamento knygų paskaitymas duoda štai tokius nesutarimų pavyzdžius:

Pagonių priėmimo į krikščionis kontroversija. Tai buvo viena iš pirmųjų progų kilti ginčams tarp pirmųjų krikščionių. Ar galima priimti į krikščionių (zydiškųjų) bendruomenes pagonis? Gerai yra žinoma šv. Pavilo kova už pagonių priėmimą ir apipjaustymo nereikalingumą. Reikia Petras ir Povilas čia turėjo nesutarimų. Šiuo klausimu ir užrašytieji Jėzaus žodžiai vienas su kitu nesiderina. Vienur Jėzus draudžia apaštalamis eiti pas pagonis: „Nenuklyskite pas pagonis ir neužsukite į samariečių miestus“ (Mt. 10,5); kitur jis liepia pas pagonis eiti: „Tad eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones“ (Mt. 28, 19).

Turtinių ir neturtinių išganymo problema. Šv. Luko evangelijoje Jėzus smerkia turtuosius, sakydamas: „Vargas jums, turtuosiai, nes jūs jau atsiėmėte savo paguodą“ (Lk. 2, 24). Šv. Mato Jėzus dar griežtesnis: „Lengviau kupranugariai išlįsti per adatą ausi, negu turtuosiai patekti į Dievo karalystę“ (Mt.

Skulptūra Bazelio katedroje iš 13-to šimtmečio — Gundytojas ir paikoji mergelė.

19,24). Bet kai klausytojai išgandė tokio griežtumo prieš turtuosius, Jėzus šiek tiek atlyža ir pasako: „Žmonėms tai negalimas daiktas, o Dievui viskas galima“ (Mt. 19, 26). Į Jėzaus mokinius buvo priimami ir turtiniai: „Vakarui atėjus, atvyko vienas turtingas žmogus iš Arimatejos, vardu Juozapas, kuris irgi buvo Jėzaus mokinys“ (Mt. 27, 57). Palaiminimuose Mato Jėzus laimina „dvasinguosius vargdienius“ (Mt. 5,3), kuriais gali būti ir labai turtiniai. Taigi, vienur turtas paties Jėzaus žodžiais yra kategoriškai pasmerktas, o kitur ne.

Moterų klausimas. Šv. Rašte yra labai skirtingų nuomonių apie moteris. Šv. Povilas laikė jas žemesnėmis už vyrus, „pilnas nuodėmių ir blaškomas visokių įgeidžių, visuomet besimokančias ir vis nesugebančias pasiekti tiesos pažinimo“ (2 Tim 3,6). Tuo tarpu

Jėzus moterų nevengė, ištikimos visur jį sekė, o apie Mariją Magdalena, kuri glostė jo kojas savo plaukais, jis pasakė, kad ji pasirinko geriausią dalį. Po prisikėlimo jai pirmajai jis pasirodė.

Grįžtant prie prel. Tulabos straipsnio prieš mane, reikėtų atkreipti dėmesį į to straipsnio aristokratišką toną, žiūrėjimą į kitą mintis iš aukšto ir kitaip galvojančio smerkimą. Jo drašiai atkūtas grasinimo pirštas yra kažkaip nemalonus reikalas grasinamajam, šiuo atveju man, nes argumentuodamas prieš mano pateiktas idėjas, jis neįveda implikuoti, kad aš esu ir heretikas, ir netikintis, ir nemoralus ir dar kažkas baisaus. Bažnyčios gyvenime toki grasinimai nėra jokia naujiena. Mūsų inkvizicijos, eskomunikos, net ant laužų deginimai eina per mūsų istoriją, kaip baudonas

siūlas. Už tai turbūt daugiausia yra kaltas šv. Povilas, palikęs dokumentą apie „sveiką mokslą“ (1 Tit 2,1), o kas jo nesilaiko, tiems reikia „įsakyti, kad jie nemokyti klaidingų mokslų“ (1 Tim 1,3). Jis vartoja tokią kalbą, kuri staciai ipareigoja imtis griežtų priemonių prieš tuos, kurie nuo sveiko mokslo nukrypsta. Šia teise Bažnyčia naudojosi visą laiką, taisydamas nuklydimus ir stengdamasis grąžinti į teisingą kelią nutolusius. Tai visai kitoks priėjimas prie religinės tiesos ieškojimo, kaip, pvz. budizmo religinėje sampratoje. Kiek žinau, toj sampratoje neįmanoma būti heretiku. Ten yra respektuojamas kiekvieno žmogaus spraudimasis į religinį brendimą, kuris neretai eina vienam Dievui žinomais keliais. Savo Bažnyčiai mes leidžiam save prižiūrėti. Mūsų kunigija yra išaukleta koreguoti tikinčiuosius, kur reikia. Tuo išlaikom organizacinę vienybę, turime aiškų savo veidą, žmonės mūsų pribjio ir respektuoja. Tik kyla rimtas klausimas, ar visada tokia „represija“ pasitarnauja tiesos atradimo reikalui? Gi ne kartą pasitaikė, kad Bažnyčios tarnais išstiesus grasinimo pirštą, jį vėliau reikėjo negarbingai nuleisti. Pasmėrkimo ženkle buvo tokios garsenybės kaip šv. Tomas Akvinietis už pagoniškos Aristotelio filosofijos įvedimą į katalikų teologiją. Galilėjus už naują mokslą apie saulę ir žemę, kuris prieštaravo šv. Raštui. Mūsų laikais didelis skaičius žymių teologų paragavo nemalonas kartelio už tariamą jų idėjų nesiderinimą su Bažnyčios mokslu, o vėliau jie buvo atstatyti į Bažnyčios malonę ir net pagerbti. Štai kelios pavardės: Yves Congar, Henri de Lubac, Henri Bouillard, Pierre Teilhard de Chardin, Karl Rahner, John Courtney Murray, o visai neseniai ir pasmerkimą ratą įkiuvo ir Hans Kueng ir Edward Schillebeeckx. Gyvenimo ironija yra ta, kad tokių kaip šie mastytojų pionieriškos mintys, pradžioje atrodžiusios nesidermančios su Bažnyčios mokslu, po kiek laiko tampa Bažnyčios mokslu. Kokia tad nedėkinga padėtis yra to žmogaus, kuris imasi pareigos būti smerkėju, ypač, kai praėjus kuriam laikui pamatoma, kad smerkiamasis buvo pasmerktas neteisingai.

Paskutinė pastaba. Prel. Tulaba savo straipsnyje mane dar

pabara, kad aš nepakankamai išstudijavęs Vatikano II susirinkimo nutarimus. Jis pats tame straipsnyje Vatikano II dokumentams gausiai cituoja. Mane stebina toks prel. Tulabos neapdairumas. Gi mano straipsnio tema nebuvo Vatikano II teologinės kryptys, o povatikaniškos. Aš taip ir įvardinau savo straipsnį, bandydamas jame atpasakoti, kas darosi katalikų teologijoje, praėjus 20 metų po Vatikano II susirinkimo. Tema buvo aiškiai suformuluota ir neturėjo kilti jokių abejonių, ar mano straipsnyje kalbama apie paties Vatikano II teologiją, ar apie povatikaniškę. Pats prel. Tulaba tokį temos apibrėžimą, rodos, teisingai suprato, įvardindamas ir savo straipsnį ne kitaip, o taip kaip aš: „Povatikaniškos teologijos kryptis“. Tačiau jau pačioje straipsnio pradžioje jis šios temos atsisako, pirmiausia išmetinėdamas man, kad aš nepakankamai susipažinęs su Vatikano II dokumentais, o paskui daug vietos skirdamas citatoms, skirtoms išryškinti Vatikano II teologiją. Aš neturiu nieko prieš panagrinti to Susirinkimo teologiją, bet mūsų straipsnių ribose toks nagrinėjimas yra visiškai ne į temą. Mano paimitoji tema reikalavo susipažinimo su šiaandien nagrinėjamais mūsų teologų klausimais, apie kuriuos prel. Tulaba savo straipsnyje neparodo didelės erudicijos.

Algimantas Kezys, SJ
— Red. Stebėtina, kad mūsų gyvenamu laiku, kaip esame pratę sakyti, „nukrikščionėjusiame“ pasaulyje, teologinės temos yra pasilikusios vienos iš jautriausių, kokias tik viešumoje galima gvilidenti. Mes, lietuviai, atrodo, su jomis esame bandę „susitvarkyti“ gana savotiškai: paprasčiausiai vengdami jas diskutuoti. Retai kur mūsų spaudoje jos yra atsakingai nagrinėjamos, o jeigu kur užtikama atsitiktinių užuominų, jos „nukertamos“, vieno ar dviejų nepatenkintų skaitytojų reakcijos. Vis dėlto nemanymai, kad tai yra pats geriausias būdas lietuviams šių dienų pasaulio teologinėse diskusijose dalyvauti, ir anksčiau, ir dabar spausdiname pasisakymus rūpimais teologiniais klausimais. Kun. Algimanto Kezio, SJ, 1983 m. balandžio mėn. 2 d. „Draugo“ priedo laidoje išspausdintas straipsnis „Povatikaniškos teolo-

gijos kryptys“ iššaukė prel. Lado Tulabos straipsnį, išspausdintą „Drauge“, 1983 m. liepos mėn. 9 d. laidoje. Daugiau kaip po metų kun. Algimantas Kezys, paveiktas tos reakcijos, ryžosi toliau aiškinti, kokie teologiniai punktai šiose diskusijose jam svarbūs.

Čia spausdinamas jo atsakymas prel. Tulabai. Redakcija norėtų pažymėti, kad šie klausimai tebėra, kaip jie visada yra buvę, diskusiniai. Pavyzdžiui, skaitytojas galėtų kelti klausimą: ką kun. Kezys pabrėžiamas šv. Rašto detaliu istoriškumu šiandieninis suabejojimas turi bendro su krikščioniškuoju tikėjimu? Mūsų laikais gerai visi supranta, kad istorija šv. Rašto autorių buvo naudojama tiksliai kaip priemonė išreikšti įžvalgą į Dievo ir žmogaus santykį. Ir todėl klausimas: ar taip tikrai buvo ar nebuvo, yra antraeilis prieš klausimą: ką Dievo įkvėptasis autorius mums norėjo pasakyti? Eschatologinis pasaulio pabaigos skelbimas, ar Jėzaus žodžiais, ar kitų Naujojo Testamento autorių raštuose, tik dėl to, kad jis suistorinamas, kad jis išaiškinamas ano meto istorinių lūkesčių šviesoje, nepraranda mums nei savo teologinės reikšmės, nei įtaigumo. Tai pabrėžia ir visi kun. Kezio cituojami naujieji Bažnyčios teologai.

Antra vertus, kun. Kezio iškeliamas Bažnyčios ir kunigystės sampratos istoriškumas turėtų atkreipti mūsų dėmesį. Juk nuo jų pareina mūsų supratimas, kaip bažnytinė Kristaus misija vystysis toliau žemėje, ir kaip mes kiekvienas joje toliau dalyvausime? Lygiai taip pat ir dėl moterų klausimo Naujojo Testamento raštuose — mes negalime prie jo pasilikti, kaip prie galutinio tuo reikalo pareidymo. Jeigu tai darytume, išduotume šv. Rašto iššūkių mums: per visą pasaulio istoriją aiškintis ir bandyti suprasti, atmetus kiekvieno istorinio laikotarpio sąvaržas, kaip toliau Dievas mus kviečia vykdyti Jo žmonių išlaisvinimą ir įgalina kelią Jo žadamon ateitin.

Reikia pažymėti, kad kristologijos klausimais Pontifikalinė biblinė komisija pastaruoju metu yra išleidusi dokumentą *Bible et christologie*, nuodugnai apžvelgiantį naująsias kryptis šv. Rašto studijoje ir jas kritiškai, bet iš esmės pozityviai vertinant.

Didžioji Kinijos siena

VALERIJONAS JAKAS

Prigimtas smalsumas kvadrinsio giliau galvojančių, o kartais nuotykių ieškojų galvas dėl maždaug 2200 metų senumo bokštuočio didžiosios Kinijos sienos architektūros. Sakoma, kad tai yra didžiausias žmogaus rankomis. Kinijos buvusi apsigynimo siena dėl savo originalumo, klinšiniai kalbant, yra priskiriama prie aštuonių pasaulio stebuklų ir yra įtraukta būtinai turistams pamatyti sąrašas.

Tik reikia stebėtis, kad patys kiniečiai nerodė didelio susidomėjimo savo istoriniu paminklu. Kiniečiams yra tik buvusios apsigynimo sienos didingi griuvėsiai. Net yra sunku sužinoti tikslų sienos ilgį. Todėl turistinėse brošiūrose ar gidų pasakojimuose sienos ilgis net padvigubinamas. Galbūt, dėl karų ir revoliucijų nebuvo galimybių sienos pilnai iširti, žemėlapiuose tiksliai nurodyti, o be to, siena dažnai buvo keičiama. Net „kultūrinės revoliucijos“ metu per 10 metų siena kareivių ir ūkininkų buvo ardoma, o iš jos akmenų buvo statomi kareiviams barakai ar namai. Ir tas prisidėjo prie sienos sunykimo.

Prieš maždaug dvejus metus Kinija netikėtai pradėjo išdavinti grupines turistines vizas, o dabar jau galima gauti ir individualias. Šitai palengvino turistams patekti Kinijon, ir be kitų jodomybių aplankyti Kinijos sieną.

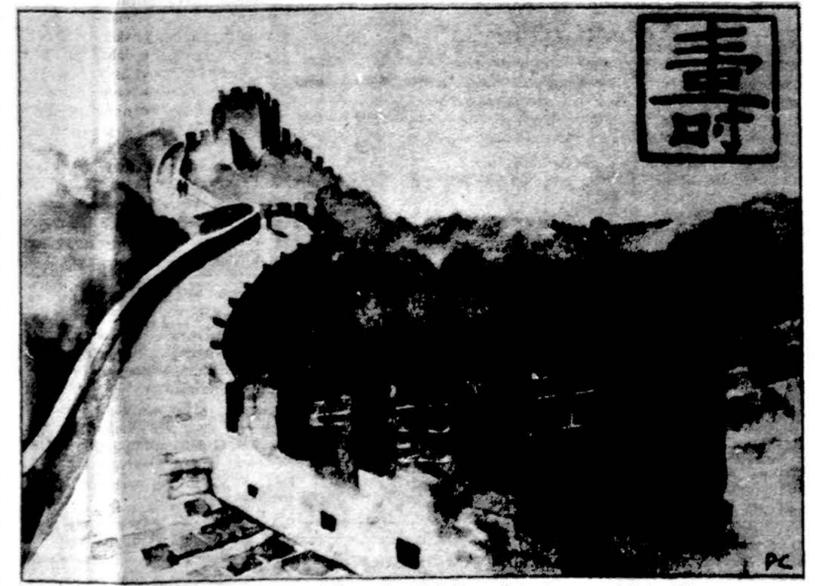
Turistams yra prieinama restauruota sekcija apie 50 mylių nuo Pekino, šiaurės vakaruose, Bedaling vietovėje. Ta pati dalis, kuri buvo rodoma JAV televizijoje, buvusiam prezidentui Nixoniui lankant Kiniją. Rodos, dabar jau atidaryta ir kita dalis turistų lankymui. Kilus turistų susidomėjimui tuo istoriniu paminklu, ir Kinijos valdžia buvo priversta stabdyti sienos griuvimą. Tam reikalui sudaryta komisija priėjo išvadą, kad sieną reikia skubiai restauruoti. Šių metų liepos mėnesio pradžioje

komisija kreipėsi spaudoje į skaitytojus su šūkiu: „Mylėk savo Kiniją — restauruok didžiąją sieną“. Nežinia kaip kiniečiai bus dosnūs šiam projektui, bet pagaliau buvo susiprasta, kad sienos atstatymas yra svarbus ne vien tik dėl turistinių pajamų, bet ir dėl ateinančių kartų.

O dabar apie pačią sieną. Pagal plačiai kartojamą istorinę versiją, sienos užuomazga buvo 3 a. prieš Kristų. Tuo laiku Kinija susidarė iš kelių mažesnių valstybių. Ir tos valstybės statė tarpusavyje apsigynimo sienas. Vėliau Chin dinastija sūgebėjo sujungti visą Kiniją ir ją

išplėsti iki Jangtaės upės. Buvusios sienos buvo pajuosintos bendrai sienai, o reikalui esant buvo statomos naujos dalys, naudojantis karo belaisviais. Tokiu būdu pagal *Encyclopedia Britannica*, susidarė apie 1500 mylių ilgomu siera, prasidėjusi nuo Geltonosios jūros Chihli įlankos, nuvingiuodama Kinijos šiaurę, užsibaigdama prie centrinės Azijos vartų. Tai buvo sujungtos Kinijos izoliacijos simbolis ir apsigynimas nuo barbariškų klajoklių, gyvenusių dabartinės Mongolijos ir Mandžiūrijos ribose. Ir taip sienos dalys buvo pristatomos ir keičiamos iki 15-16 a.

Pagaliau, priėjus prie pačios sienos, kuri buvo statyta iš akmenų, rytinę dalį papuošiant plytomis, susidaro naujos dalys, naudojantis karo belaisviais. Tokiu būdu pagal *Encyclopedia Britannica*, susidarė apie 1500 mylių ilgomu siera, prasidėjusi nuo Geltonosios jūros Chihli įlankos, nuvingiuodama Kinijos šiaurę, užsibaigdama prie centrinės Azijos vartų. Tai buvo sujungtos Kinijos izoliacijos simbolis ir apsigynimas nuo barbariškų klajoklių, gyvenusių dabartinės Mongolijos ir Mandžiūrijos ribose. Ir taip sienos dalys buvo pristatomos ir keičiamos iki 15-16 a.

Didžiosios Kinijos sienos dalis prie Bedaling vietovės — menininko šūkas.

• Karys nr. 9 (1984 lapkritis). Pasaulio lietuvių karių - veteranų mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Zigmas Raulinaitis. Administratorius — Alfonsas Samuša. Adresas: Karys, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Prenumerata — 17 dol., pusemetiui — 9 dol. Atskiro numerio kaina 2 dol.

• Akiračiai nr. 10 (1984 lapkr.). Mėnesinis laikraštis, leidžiamas Viewpoint Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Redakcija: D. Bielskus, Z. Drunga, L. Mockūnas, Z. Rekašius, T. Remekis, T. Venclova, H. Zemelia. Spaudos grafika — A. Kurausko. Metinė prenumerata — 8 dol. Atskiro numerio kaina — 1 dol.

I „viedrą“ teka lietuviškoji sula

Geneviève Carion-Machwitz. *La wiedra*. Romanas. Paryžius: Denoël, 1984. 346 psl. Viršelis — Tibor Csernus. Įvadas — Laurent Theis. Kaina — 88 fr. Leidyklos adresas: Editions Denoël, 19 rue de l'Université, 75007, France.

La wiedra — tokiu pavadinimu 1984 m. pavasarį, Paryžiuje, Denoël leidykla išleido prancūzų kalba 346 psl. romaną, kurį parašė Geneviève Carion-Machwitz. Įžangoje rašoma, kad tai esanti vienos šeimos istorija, tikrai egzistavusios Lietuvoje ir gal, kartais, iš tos šeimos dar ten kas yra išlikęs, tačiau apie tai nieko nežinoma, nes Lietuva jau keturiasdešimt metų esanti sovietiškos imperijos absorbuota ir tylos apgaubta. XIV a. antroje pusėje Machwitzai iš Rytprūsijų atėjo į Lietuvą. Dalis tos šeimos XVIII a. viduryje įsišaknijo Drabčionų dvare, sako, Žemaitijoje (nors Drabčionų dvaras iš tikrųjų yra apie 6 km į rytus nuo Svėdasų, prie kelio iš Užpalių į Skapiškį). Tos knygos autorė, iš senos prancūzų šeimos, ištekėjo už paskutinio žinomos šeimos palikuonio. Veikalo turinys paremtas dokumentais esančiais Machwitzų šeimos archyvuose. Knygos pavadinimas paimtas iš sudarkyto lenkų kalbos žodžio „wiedro — kibiras“, nurodant, kad medinis „viedras“ Drabčionuose buvo vartojamas pavasarį beržo sulai surinkti, supilti. Knygoje labai daug lietuviškų žodžių, lietuvių mitologijos ir istorijos užuominų, o taip pat duomenų apie 1831, 1863 m. sukilimus, lietuvių spaudos draudimą, 1914 m. karą, vokiečių okupaciją, bolševikų įsiveržimą į Drabčionų apylinkes, Lietuvos kovas dėl nepriklausomybės, Vilniaus užgrobimą, lenkų įvykdytą Machwitzų šeimos darbų visų tų Lietuvos įvykių fone ir tų aplinkybių žmonių gyvenimą.

Prologas prasideda pasakojimu apie Napoleono kariuomenės persikėlimą per Nemuną prie Kauno 1812 m. birželio mėnesį. Persikėlimą lydėjo baisi audra. Vietos žmonės baiminosi Perkūno, kuris taip nepalankiai sutikęs karius, atėjusius Lietuvą išvaduoti iš rusų okupacijos. Atvykęs į Vilnių Napoleonas liepė suorganizuoti nepriklausomą Lietuvos vyriausybę. Joje Machwitzų šeimos atstovas Zenonas buvo tos Lietuvos vyriausybės vidaus reikalų ministerio grovo Potockio padėjėjas.

Toliau knyga suskirstyta į dvi dalis: I. Morta ir Rafaelis, o II. Rafaelio sūnūs. Kiekviena jų turi po devynis skyrelius. Veiksmas prasideda 1830 m. Drabčionuose, kuriuos tada valdė tas pats Zenonas.

JONAS DAINAUSKAS

Esą įprotis pavasarį rinkti ir iš „viedro“ gerti beržo sulą yra senas pagoniškas paprotys, išlikęs katalikiškoje Žemaitijoje. Krašte vyksta pasirengimas sukilimui. Atvykęs iš Vilniaus pasakoja apie Adomą Mickevičių, filomatus, studentų trėminius, apie tardymus Kauno Mickevičiūse, kur mokytojas Mickevičius, apie „burliokų“ kolonizaciją, apie 1830 m. žudynes Ašmenos bažnyčioje, rusų kazokų įvykdytas. Vilniaus universitete rusų agentas buvo bandęs kurti provokacinę organizaciją ir per tai daug studentų buvo suimta. Rusų barbariškumas vis didėjo. Prasidėjo sukilimas. Sukilėliai, išskyrus tik Kauną bei Vilnių, užvaldė visą kraštą. Sukilėlių grupėms vadovavo trys generolai, kurie nesugebėjo tarp savęs susitarti. Caro įsakymu kazokai atiminėjo vaikus į karines vaikų kolonijas, kad iš jų Rusijoje išaugintų rusų kariuomenę. Grovėnė Tiškevičienė, kuri priešinosi atiduoti savo vaikus, buvo kardais kazokų užkapota. Zenonas su žmona, kaip ir daugybė kitų Lietuvos žmonių buvo ištremti į Sibirą. Zenono du sūnūs: Konstantinas bei Adomas, po pralaimėtų kovų prieš rusus, paspruko į Vakarų. Didelė pabėgėlių — emigrantų stovykla buvo prie Poznanės. Ten, A. Mickevičiaus padedami, susirado abu Zenono sūnūs. Jie abu vėliau atsirado Besancone (rytiniam Prancūzijos pakrastyje). Konstantinas vis skaitė A. Mickevičiaus *Konradą Valerodą*. Piligrimų knygas ir kitus raštus. Pateikiamos kelios eilutės iš Piligrimų litanijos... Per kančias Lietuvos jaunuolių, nužudytų lazdomis ir mirusių kasyklose bei tremtyje, išgelbėk mus, Viešpatie... Per Kančias Ašmenos piliečių, papjautų

Viešpaties bažnyčiose ir namuose, išgelbėk mus, Viešpatie... Išeiviai skaidėsi į sroves. Vieni jų bandė grįžti atgal į Lietuvos miškuose tęsti kovą ginklu, kiti dairėsi kaip nors sutvarkyti savo gyvenimą. Iš krašto žinios buvo vis liūdnesnės. Konstantino bei Adomo tėvai žuvo kažkur Sibire.

Konstantinas Paryžiuje vėl susitiko su Adomu Mickevičiumi, kuris labai sielojosi dėl bergždžių emigrantų tarpusavio ginčų. Ten Mickevičius pradėjo rašyti *Poną Tadą*, pilną minčių apie Lietuvą. Konstantinas veda prancūzų ir susilaukia didelės šeimos, vis laukdamas galimybės nuvykti į savo tėvų žemę Lietuvą. 1858 m. buvo paskelbta amnestija ir tais pat metais Konstantinas su šeima, per Kauną, atvyko į savo tėvų ūkį. Prasidėjo atstatymas, kuris sekėsi todėl, kad lietuviai darbštūs ir nagingi. Sako, jei lietuvis į girią nujoja raitas, tai iš girios jisai grįžta jau su vežimu. Minima daug liaudies dainų. Knygoje daug žodžių, sakinių lietuvių kalba, su paaiškinimais prancūzų kalba. Priartėjo 1863 metai. Pas Konstantiną atvyko Liudvikas Mieroslavskis. 30.000 lietuvių ir lenkų sukilėlių susidūrė su 200.000 rusų kariuomenės. Gubernatorius Muravjovas, vadinamas Korku, Lietuvoje įvedė terorą, uždraudė raštus lietuvių kalba spausdinti lotynų rašmenimis. Savo dukteriai Mortai (vėliau poetei, išleidiusiai 1911 m. Paryžiuje savo eilėraščius, kuriuose kalba apie Lietuvą) tėvas Konstantinas pasakoja apie senovės lietuvių, jų tikėjimą, apie Palemoną, kryžiuočių puolimus, senosios Lietuvos valstybę. Morta savo broliui Rafaeliui, likusiam Prancūzijoje, rašo apie Drabčionus, apie Lietuvą. Prancūzijoje po 1871 m. karo Elzasas ir Lotaringija buvo okupuotos vokiečių, panašiai kaip anksčiau Lietuva buvo okupuota rusų. Per vakarones dainuojamos liaudies dainos, kaip, pvz. Sėjau rūtą, sėjau mėtą, sėjau linelius... Pasakojama apie Aušros Vartų paveikslą, apie lietuvių liaudies dainų lyriškumą. Apie Palangą ir tenykštės jūros grožį. Apie Jūratę ir Kastytį, apie Jūratės rūmus, apie Baltijos jūros gintarą. Apie lietuviškas knygas, slapta gautas iš Prūsų.

I klausimą, kas tokie yra Machwitzai Drabčionuose, Morta (kai buvo klausta, ar jie yra prancūzai, lenkai ar lietuviai?) atsako, kad jie jaučiasi esą lietuviai, nes ne tik gyvena tarp lietuvių, bet taip pat gyvena ir lietuvių gyvenimu! Kryžių kalnas prie

Šiaulių ir maldininkai į tą kalną yra visi savi. Rafaelis susiriša su Tunisu, bet vis apsilanko Drabčionuose. Morta jam, savo broliuokui, irgi daug rašo apie tėviškę. Minimi ir 1905 neramumai Lietuvoje. 1914 m. kare Rafaelio sūnus Karolis, kovodamas prancūzų kariuomenėje už Elzasą, sako, jisai kovojo ir už Lietuvą, ir už Drabčionus. I Drabčionus atėję 1915 m. vokiečiai grobė, konfiskavo, plėšikavo. Kitas Rafaelio sūnus Jonas, kuris iš prancūzų kariuomenės buvo atsidūręs lenkų kariuomenėje, 1919 m. ieško žinių apie Drabčionus. Siena tarp Lietuvos ir Lenkijos uždaryta ir į Drabčionus nėra kelio. 1919.V.19. Machwitzai raudonųjų ištremti į Daugpilį, bet 1919.VI.14 d. Morta su savo palyda grįžta į Drabčionus, nes Baltas Vytis laimėjo! Pasirodė pirmas lietuvių kareivis. Visi šaukia: „Lai gyvuoja lietuvių kariuomenė, lai gyvuoja Lietuva“. Lietuvos sostinė Vilnius yra lenkų kariuomenės okupuota ir nuo savo išėjimo į Baltijos jūrą atkirsta. Tačiau Drabčionai, kaip dvaras, merdi, nes žemė, inventorius išsibarstė. Tik Morta, kaip kokia sena valdovė, gyvena dar rūmuose, kurie irgi nyksta. Paskutinis Mortos laiškas iš Drabčionų yra 1933.III.19 d. Ji nesulaukė atvykstančių ir begriūvančių rūmus jokių savo artimųjų. Mirė vieniša. Epilogo vietoje yra 1934.I.20 d. jau minėto Karolio, apdovanoto prancūzų Garbės legiono ordinu, laiškas savo tėvi Rafaeliui apie tai, kad jiems neįmanu atgauti Drabčionus.

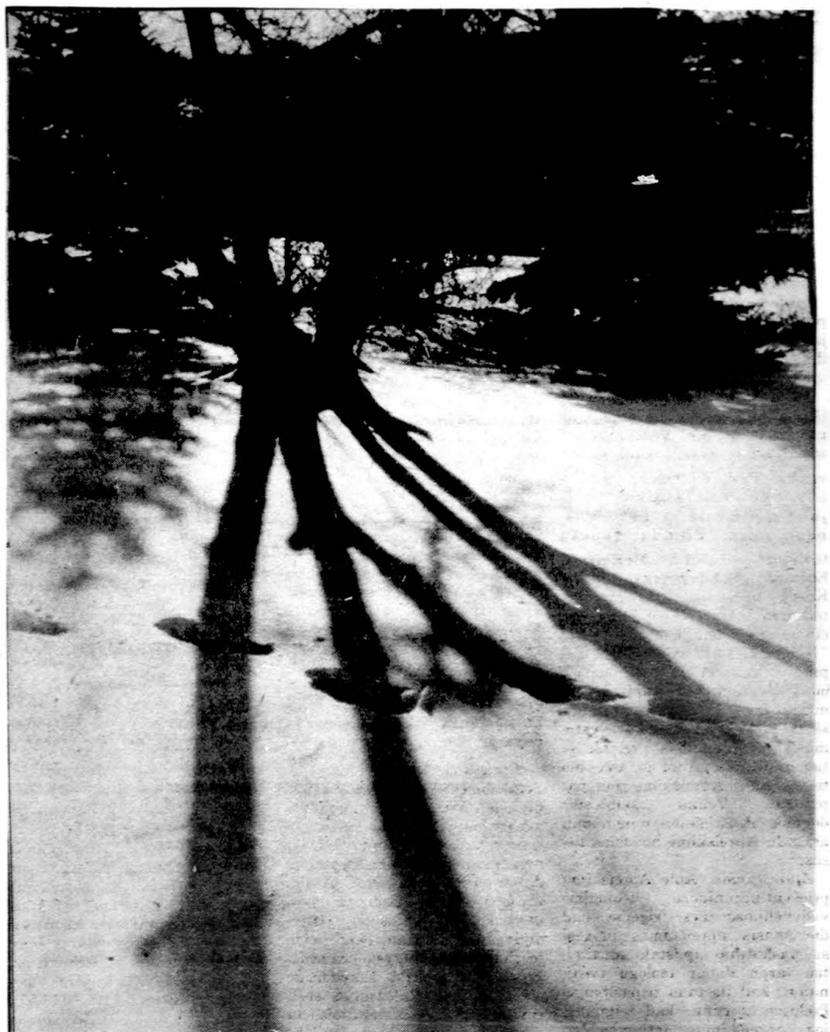
Tad knyga apima beletristinį pasakojimą apie Machwitzų šeimos keturių generacijų (1812 — 1934 m.) gyvenimą, surištą su Drabčionais. Tas pasakojimas perplintas to laiko Lietuvos vaizdais. Karolis, autorės žodžiais, esąs paskutinis Machwitzų lietuviškos šakos palikuonis. Pati autorė Geneviève Carion-Machwitz, berods, yra buvusi mokyklų inspektorė, — dabar pensininkė. Kiek žinia, ji ruošia romaną apie Vytauto laikų Lietuvą.

Chicagos teatruose

Maištingos generacijos atsiminimai

Chicagos šiaurėje (3244 N. Clark) esantis Stage Left teatras stengiasi statyti įžymesnius amerikiečių klasikinius veikalus ir originalias čikagiečių autorių komedijas. Aktorius daugiausia pasirenka iš pačioje Chicagoje gavusių draminių išsilavinimą. Dabar iki sausio 20 d. stato Lanford Wilson dramą „5th of July“, susilaukusią Chicagos kritikų palankių atsiliepimų. Čia vaiduoja grupė draugų 1960 m. dešimtmėčiu besireiškusių gana maištingai, bet paskiau nuėjusių įvairiais keliais, o dabar susitinkusių vieno Missouri ūkio namuose, besidalinančių savo atsiminimais, išryškinančiais jų sužlugusias Berkeley aukštoje mokykloje turėtas viltis ir vieno jų, kare tapusio kojų nevaldančiu invalidu, Vietnamo karo išgyvenimus. Jie bando ieškoti naujo ryžto ateičiai.

Veikalas sukurtas 1978 m., autorius laimėjęs Obie ir dramos kritikų žymenis. Režisierė Ann Fournier yra Goodman-De Paul universiteto dramos studijose laimėjusi magistro laipsnį. Aktoriai įvairaus talentingumo. Daugiausia iš Goodman-De Paul universiteto teatro mokyklos: L. Horgen, D. Rodkin, L. Stodder. K. McCoy reiškęsis kaip kompozitorius, G. Kleier džiaugiasi baletė šokis su M. Baryšnikovu, B. Petrie — iš St. Nicholas teatro mokyklos. Vaidybos slinktis gyva, tačiau, gal norint išryškinti tos maištingos generacijos ir moralinį revoliuciskumą į dialogus įvesta per gausiai vulgarumą.

Alfonso Petruccio nuotrauka iš Lietuvių fotografų išsivijoje tryliktosios metinės parodos 1984 m. rudenį Ciurlonio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

Kornelijus Jazbutis

UŽKLOK MANE!

Snaigės krenta Kalėdų vakarą — „Mamyt, paduok man pieną“.
Šaltis išraižo stebuklingai langus — „Vaikeli, tau jau neberekia pieno“.
Kūtėje ėriukas kalbasi su žalmarge, Ir sienas guli po staltiese.
„Užklok mane, mama, Baltučių pasnigtu sniegu“.

Tyla uždengė žemę Balta vakaro šarma.
„Aš taip norėčiau sugrižt, mama, Prie to seniai apraustu kūčių stalo“.

« « «

Ar ledas prisimena
Kada jis buvo vanduo
Ar vanduo prisimena
Kai jis buvo ledas
Ar tu mielasis skaitytojau prisimeni
Kada tu buvai vaikas
Ar tave mielasis skaitytojau už šimto metų
Kas nors beprisimins
Kad tu išvis buvai?

NEBEKRIOKIA

Skausmas mano Pirmą sūnus
Paskui žmona Vasaros lietus
Vasaros kaitra Vasaros troškuly
Mes kopiname į kalnų viršūnes Vasaros gale
Tu ir aš
Kur sniegas jau nutirpo
Ir išdžiūvę kalnų upeliai Nebekriokia daugiau...

« « «

Gyvenimas yra kaip tango šokis
pradedi šokti ir nepastebi, kad jau šokio galas

Gyvenimas yra kaip bulių kautynių arena
dažniausiai matadoras laimi o jautis ne

Gyvenime žmogus yra tas jautis
o matadorų aš dar nesutikau

Gyvenimas yra tas eilėrašitis
kurs jau išspausdintas bet retai užbaigtas

Gyvenimas yra tas pirmas vyro ir merginos žvilgsnis
kuris be išimčių baigiasi išsiskyrimu.

PUŠYS

Tos pušų viršūnės pasirodė man kaip pienui galvos
Papūs, ir nulėks nuo jų pūkai
Bet pušys pasiliko tokios pat
Audra praėjo
Aš stovėjau ant Nemuno kranto Pažaislyje
Debesys plaukė kaip burlaiviai Kauno mariose
Buvo tylu
Aš žiūrėjau į aukštus pušų kamienus

„Pažaislio bažnyčia buvo beprotnamis po karo,
O dabar vėl bažnyčia tapo,“ taip aiškino sutikta vienuolė

Audra praėjo
Pušys ir bažnyčia liko

Buvo ramu
Aš pagalvojau
Ar tikrai reiks man rytoj
Į triukšmingą Chicagą skrist

Musė pravimbė pro petį
Lėktuvas virš pušų suardė tylą
Viešpatie, kodėl mano pasaulyje audra
Kai tokios aukštos pušys tyli?

„Draugo“ 1984 metų kultūrinio priedo turinys

(Atkelta iš 4 psl.)
KULTŪRINĖ VEIKLA

ADOMĖNAS, Antanas. Lituaniškos katedros ar tik grupinių teikinių linkmė? 3.10
A. K. Sustota ir pagalvota — LB ir PLJŠ valdybų konferencija Dainavoje 10.6
Balzeko lietuvių kultūros muziejaus programos Chicago etniniame festivalyje 10.6
Ciurlonio galerijoje vasario mėnesį 2.11
Dainininkų ir instrumentalistų konkursas; Dainos konkursas 12.15
DAUGIRDAITĖ-SRUOGIENĖ, V. „Non omnia possumus omnes“ — PLI 25 m. sukaktis 1.21
G. V. Is Algimanto Mackaus knygu leidimo fondo veiklos 7.28
JAKIMAVIČIŪTĖ, Alma. 31-jam Santaros-Sviesos suvažiavimui pasibaigus 10.6, 10.13
Jaunieji JAV LB Kultūros tarybos literatūros premijų laimėtojai 2.18
JAUTOKIENĖ, Rūta. Kodėl mes šokame? 6.23
JAV LB Kultūros tarybos premijų šventė 4.7
JAV LB Kultūros tarybos 1984 m. radijo konkursai 9.22, 12.15

KAMANTAS, Vytautas. Lituaniškos katedra pradeda darbą 7.28
Kasmetinė premija už religinį veikalą 5.5
k. brd. Du vakarai poezijai 5.19
k. brd. Sv. Kazimieras Toronte 7.28
KIJAIUSKAS, Gediminas. Kultūros darbuotojas Bronius Kviklys 4.7
KIRVELAITIS, Audrius. Pedagoginio lituanistikos instituto 25 metų istorija 1.21
KIRVELAITIS, Audrius. Pedagoginio lituanistikos institutas dabar ir ateityje 1.21
KLIMAS, Antanas. „Lituanus“ sulaukė 30 metų 11.17
KUBILIŪTĖ, Ramunė. Ateities akademinis savaitgalis Chicagoje 11.10, 11.17
KVIKLYS, Bronius. Lietuvos globėjo šv. Kazimiero 500 m. mirties sukakties religinis kongresas 9.15
LB 1984 m. literatūros premija 9.22, 12.15
LF sveikina laureatus 4.7
Nauja Lituaniškos instituto vadovybė 10.20
Poezijos dienos Chicagoje 5.5
PRUNSKIS, Juozas. Ką mums duos Lituaniškos katedra (Pokalbis su jos vedėju prof. B. Vaskeliu) 10.27

Pr. V. Apie šokantį ir dainuojantį jaunimą 6.2
Pr. V. Optimizmas su keliais pageidavimais 1.14
Pr. V. Retos ir sunkiai parduodamos knygos 9.22
Religinės skaitybos būrelis Chicagoje 12.22
SAGYS, Liudas. Lietuvišką pasaulį jungianti šventė (VII šokių šventė) 7.28
Santaros-Sviesos suvažiavimas 7.28
Sv. Kazimiero 500 metų sukakties parastėje 9.1
„The Observer“ paminintinkant — pokalbis su ALRKF pirmininku Saulium Kupriu 2.4
Tradicijos — stabdis ar ramstis? (Pokalbis su Vytautu Naručiu Ateities akademinio savaitgalio proga) 10.20
31-oji Europos lietuviškųjų studijų savaitė 7.7
Vakarų su poete Egle Juodvalke 2.11
Vakarų su pėtu Kaziu Bradūnu 4.7
Vakarų su rašytoja Birute Pūkelėvičiūte 5.5
Venancijaus Ališo poezijos rinktinė 12.15
VISVYDAS, Pr. Ilgametis rūpestis Lietuvos likimu (apie Bronį Railą) 4.7

J. Pr.

„Draugo“ 1984 metų kultūrinio priedo turinys

BENDROS TEMOS

C. G. Knygos apipavidalinimo besirūpinantis 3.24
 GUSTAITIS, Algirdas. Lietuvių kalba visų pirma 7.21
 J.S. Ar mūsų kalba labiau pavojuje ar mūsų kultūra? 3.3
 KAZIMIERAITIS, B. Kultūriniai pagrebstai 3.3
 KAZIMIERAITIS, B. Pagrebstai 7.7, 10.13
 KAZIMIERAITIS, B. Pirmieji knygų leidimai, rankraščiai ir kt. 10.20
 KOJELIS, Juozas. Antano Suedelio mintys diskusinės 1.28
 KUCYUS, Antanas. Dėl idėjų vingių 11.10
 K. Ž. Antropologiskas žvilgsnis į respublikinį kūrėjų pastarimą 7.7
 k.2. Lietuvių PEN kalinamų rašytojų komiteto pranešimo 12.8
 MARIŪNAS, Viktoras. Kultūros vietose išėjusių palikimo 4.28
 Pr. V. Neišvengiamybė nėra įkitybė 6.30
 Pr. V. Žvėries aplogija 5.12
 Reklamuojami geriausi romanai 6.2
 VISVYDAS, Pranas. Įdomi ir sąmojinga 11.10

RELIGIJA IR FILOSOFIJA

a.l. Sekminų ugniai negestant 6.9
 BAGDANA VIČIUS, Vytautas. Šventieji ir mūsų laikai 3.3, 3.10, 3.17
 BALČIŪNAS, Vytautas. Religinio veikalo premija Antanui Rubšui 3.24
 Kelios mintys metų galui 1.21
 KEZYS, Algimantas. Dar apie povaitikaninės teologijos kryptis 12.21
 KEZYS, Algimantas. Religinės saviauklos reikalai 2.25
 KIZIENĖ, Agnė. Ateities akademinis savaitrahis — knyga „Asmuo ir laisvė“ pasitinkant 11.10
 NATKEVIČIUS, Vincas. Naujaji ganytoja pasitinkant 10.6
 RUBSYS, Antanas L. 1984-tais — dar vis benamiai ir namų išilgė 2.18
 RUBSYS, Antanas L. Izajias: Mesio pranašas 4.21
 TRIMAKAS, Kęstutis. Dieviška paslaptis žmonių atsitikimuose 12.22
 V. Bgd. Kultūrinį pasiekimų vertinimo reikšmė 4.7

ISTORIJA

BAGDANA VIČIUS, Vytautas. Lietuvos krikšto klausimu 12.15
 DAUGIRDAITIS-SRUOGIENĖ, Vanda. Lietuvos Didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Jogaila (1350-1434) 7.7
 FAJNHAUZ, David. 1863 metų pogrindinė valstybė Lietuvoje 9.1
 GIRNIUS, Kęstutis K. Kai kurie istorijos rašymo suvaržymai Lietuvoje 3.17
 GIRNIUS, Kęstutis K. Kodėl pokario metais tiek daug vyrų išėjo partizanai? 10.13
 KALADĖ, Petras ir Romualdas Misiūnas. A. History of Lithuania — naujas projektas 2.18
 Katalikų Lietuvos istorijoje 11.17
 LIULIČIUS, Vincentas. Lietuvos krikšto klausimas 12.1
 V. G. Pasirodo, Stalinas padarė daug klaidų — LITE X tomas 2.25
 Victor Greene apie lietuvių imigraciją 2.4
 SUŽIEDĖLIS, Saulius. Rūfifikacijos politikos tarpiniai 19 amžiaus Lietuvoje 2.18
 TRUMPA, Vincas. Dar apie Muravjovą 5.26

IVAIRŪS MOKSLAI

A. R. Vasario mėnesio planetos 1.28
 ARBAS, Edmundas. Dinamiškasis — kūrėjas R. Buckminster Fuller (1895-1983) 1.14
 Architektūrinis pasivaikiojimas po Marquetto Parką 5.5
 Baltų tautosakos simpoziumas 11.17
 d. Prof. Algirdas Greimas Šiaurės Amerikoje 7.21
 Devintoji baltistikos konferencija 5.26
 DUNDZILA, Antanas. Valio, 1984-taisiais sulaukėme? 12.11
 Kalba paprastai, bet nusiminti nėra ko... (Dr. J. Reklaitienės paskaita „Dabartinė lietuvių kalba“) 5.19
 KELERTIENĖ, Violeta. Lituanistikos studijos — proga mums visiems 10.27
 Kompiuteriai lituanistinėse srityse 5.19
 KVIKLYTĖ, Danguolė. Baltistikos konferencija Montrealyje 7.7
 OKUNIS, Jurgis. Visuomenė ir architektūra („Jono Muloko architektūra“) 6.16
 RADZIUS, Aleksandras. Galilėjus skrenda į Jupiterį 2.11
 RADZIUS, Aleksandras. Nuodėmių dūmai ir cianogenas 10.27
 RADZIUS, Aleksandras. Žiedinis saulės užtemimas rytiniame pakraštyje 5.26
 VASKELIS, Bronius. Lituanistikos katedros dabartis ir ateitis 11.10

MENAS, PARODOS, FILMAI

a.m. Pomirtinė dailė Juozo Pautienos paroda 7.28
 BAGDONAS, Juozas. Pabaltiečių dailininkų meno paroda New York'e 7.28
 BARTUSKIENĖ, Ramutė. Lietuviškų plakatų paroda 2.11
 BRADUNAS, Kazys. Dobužinskio parodos reikalai 12.22

COLLINGS, Betty. Apie Audronės Skuodaitės kūrybą 1.14
 Elenos Urbaitytės paroda Phoenix galerijoje, New York'e 10.27
 ELSKUS, Albinas. Apie vitražo meną 3.17
 „FMR“ žurnalas apie Čiurlionį 2.25
 FORWALTER, John. Parodomas neeilinis lietuvių menas (Čiurlionio galerijos paroda Munster, Ind.) 7.14
 Fotografinis menas 3.17
 Garbės medaliai Vepštiečiai ir Virkau tarptautinėje eskilbrų biennaleje 3.31
 GUSTAITIS, Antanas. Pavakare dailė Viktoro Vizgirdos gyvenimo peizaže 4.28
 HOLENDEIS, E. Petravičius Amerikos meno arenoje 5.5
 HOLENDEIS, E. Petravičius — kūrėjas romantikas 12.15
 JANKŪS, Jurgis. Prabėgimas apie Alfonsą Dargį 4.7
 JAUNIŪNAS, J. Žibutės Jurėnaitės Kelley tapybos darbų paroda 1.21
 JAUTOKAITĖ, Saulė. Alginas-Blyskis-Strungys Čiurlionio galerijoje 3.3
 JAUTOKAITĖ, Saulė. Čiurlionio galerijos paroda Munster, Ind. aplankius 7.21
 JAUTOKAITĖ, Saulė. Dailininko Juozo Pautienos kūryba 9.15
 JAUTOKAITĖ, Saulė. Dobužinskio Lietuvos vaizdų paroda 12.8
 JAUTOKAITĖ, Saulė. Grant Wood paroda Chicagos meno institute 3.24
 JAUKOJAITE, Saulė. Impresionizmo meno paroda 12.22
 JAUTOKAITĖ, Saulė. Menininkų Mickūnų paroda Chicagoje 4.7
 JAUTOKAITĖ, Saulė. Mickūnų meno paroda 5.5
 JONYNAS, Vytautas A. Izis marijapolietis 7.14
 JONYNAS, Vytautas A. Leidžiami rinkiniai Jurgio Baltrušaičio raštai 4.14
 J. Pr. Didžioji meno paroda Chicagos Navy Pier 5.19
 Kai nuotraukos virsta fantazija — Audronės Skuodaitės tapyba 1.14
 KASUBAITE-MATRANGA, Viktorija. Viktoro Petravičiaus jubiliejinės parodos proga 5.26
 k. brd. Metinė fotografų paroda 11.3
 KOLBAITE, D. Teofilis Petraitis Chicagoje 4.21
 KOLBAITE, Dalia. Vienas iš unikumų Amerikos mene — Grant Wood 3.24
 KUČIENIENĖ, Dalia. Aldonos gyvenimas tarp Viktoro ir petravičiaus kūrybos 5.12
 KURAUSKAS, A. Alginas-Blyskis-Strungys Čiurlionio galerijoje 3.3
 KURAUSKAS, A. Plakato raida ir lietuviškasis plakatas 2.4
 Laimos Simanavičiūtės paroda Chicagoje 9.29
 LAPE, Francis. Pasiakojimas ir profesija 5.19
 I. chvdz. „Prisimenu Tėveli“ (vaizduojant apie dail. Juozą Pautieną) 9.29
 Lietuviškų kopylietė drožinėjimo pamokos 1.14
 LUKIENĖ, R. Northern Indiana Arts Association muziejuje atidaryta Čiurlionio galerijos paroda 6.16
 MARKELIS, A. Ant popieriaus ir iš siūlų (Illinois lietuvių moterų dailininkų paroda) 6.2
 MARKELIS, A. Dail. Viktoro Petravičiaus paroda aplankius Elkhart, Ind. 6.30
 MARKELIS, Adolfas. Dobužinskio paroda Chicagoje 11.17
 MARKELIS, Adolfas. Duktė apie savo tėvą dailininką Juozą Pautieną (1900-1978) 9.8
 MARKELIS, A. Lietuvių dailininkai Freiburge 1945-1950 metais — paroda Illinois universitete, Chicagoje 6.23
 MARKELIS, A. Lietuvių dailiojo meno institutas įsigijo Petravičiaus darbus 11.10
 MARKELIS, A. Lietuvių tautodailės instituto paroda 3.31
 MARKELIS, A. Penkių jaunų dailininkų paroda 4.14
 MATRANGA, Viktorija. Studija apie Freiburge meno mokyklą ir paroda 5.12
 Petro Rimkos paroda Balzoko muziejuje 6.16
 r. Algimino, Blyskio ir Strungio parodos atidarymas 2.25
 r. Lietuviškų plakatų parodos atidarymas 1.28
 r. Pakabinkime nors po vieną paveikslą 11.17
 RŪTENIS, Jonas. Lietuvių dailininkų išvežiojimo leidinio reikalai 4.21
 r.vk. Lietuviškų plakatų paroda 1.7
 SKUODAITĖ, Audronė. Apie kūrybą 1.14
 TRIMAKAS, Kęstutis. Su dailininke Rojaus sode (įvadas į Nijolės Banienės kūrinių parodą) 10.20
 URBAITYTĖ, Elena. Freiburge meno mokyklos dienas prisimenant 5.19
 VASKAITIS, Bronius. Bangulės M. Raugaitės dailės darbų paroda 6.16
 VASKAITIS, Bronius. Romo Viešulo suprojektuotas Vatikano pašto ženklas 6.23
 ZVIRONAS, Kazys. Dėl komentary apie Prano Domšaičio monografiją 12.15

MUZIKA, KONCERTAI

BIELSKUS, Mindaugas. Clevelando vyrų orkestro koncertas 4.28

BIELSKUS, Mindaugas. Harmonijos koncertas Chicagoje 5.12
 BIELSKUS, Mindaugas. „Ir ką tu pasakysi...“ (Margučio koncertas) 10.20
 Dana Stankaitė apie savo naują plokštelę „Ar atminsi?“ 11.3
 DRUNGA, Mykolas. Lietuvių operos siemėtinis Faustas 5.19
 D.V. Sol. Aldonos Stempuzienės rečitalo belaukiant 9.15
 GUDAUSKIENĖ, G. Draugo romano konkurso premijos įteikimą — koncertą prisiminti 7.14
 YAKUTIS, Kazys. Kępalaitės odiseja rudenio sekmedžio popietę 10.20
 JUODVALKĖ, Eglė. Lietuviškai dainuojantieji olandai 12.22
 J.J. Dalia Kučienienė Ispanų meno ir kultūros festivalyje 4.21
 J. K. Muzikos ir žodžio pilnatvė — pasikalbėjimas su Bruno Markaičiu 1.7
 K.S. Kazimierinės operos paruošai įsišėlavus 4.14
 KUČIENIENĖ, Dalia. Sugrįžus iš Muensterio (Pokalbis su Alydu Vasiūčiu) 9.22
 KUČIŪNAS, A. „Ar atminsi?“ — Danos Stankaitytės nauja dainų plokštelė 12.15
 KUČIŪNAS, A. Dux Magnus Toronto 9.15
 KUČIŪNAS, A. Pastabos dėl pastabų 1.7
 KUČIŪNAS, A. Praeities fragmentai 4.14
 KUPSTAITĖ, Nijolė. Aldonos Stempuzienės koncertas Santaros Švištos suvažiavime 9.22
 K. Ž. Operos apie šventuosius — Budapeštas, Toronto, Vilnius 1.7
 LIEPAS, Stasys. Vieneri metai bei Julius Gaidelis 1.7
 Londono „Times“ apie Dux Magnus 9.22
 mdr. Tebespindi Clevelando tamsioji dama (A. Stempuzienės rečitalas) 10.6
 MIČIUDAS, Aleksandras A. Dalia Kučienienė Pietų Amerikoje 10.13
 Opera Dux Magnus — su komp. D. Lapinski kalbasi M. Drunga 7.21
 PAUTIENIENĖ, Stasė V. Apie karštinis ir radijo valandėles 2.25
 Rapolo vyresnysis. Spalvingas Margučio koncertas 4.14
 RAUCHAS, Antanas ir Mykolas Drunga. Nuomonės ir pastabos dėl Lietuvių operos Fausto spektaklių 6.16
 Rūtos Pakštaitės rečitalai 1.7
 SAKADOLSKIENĖ, Emilija. Artėjant Gounod Faustui — pokalbis su dirigentu ir solistais 4.28
 SAKADOLSKIENĖ, Emilija. Kelias be kompromisų (Muzikas A. Kučienas) 4.7
 SILZYNS, Stasys. Dėl mūsų muzikinės kultūros uždarmo ir atsilikimo 2.4
 SIMKUS, Algis. Dalia Kučienienė dainavo Floridoje 10.27
 SIMKUS, Algis. Nauja Lietuvių operos choro plokštelė 2.4
 SIMKUS, Algis. Stepas Sodeika 3.10
 Svento Kazimiero jubiliejinis meto pradedant — pokalbis su operos „Dux Magnus“ libreto autorium Kaziu Bradūnu 1.7
 VIDZIŪNIENĖ, Rūta Kleva. „Kalanata“ — komp. Bruno Markaičio rašoma opera 9.29
 VIDZIŪNIENĖ, R. K. Pilnatvės švištos: Bruno Markaičio plokštelė pasitinkant 2.11

TEATRAS

a-l. Britų dienraštis: Jurašo spektaklis „tikras triumfas“ 10.27
 a-l. Jurašas supažindina niujorkiečius su nauja lenkų pjesė 12.15
 Anro kaimo ateitis jaunųjų rankose — pokalbis su prievaidžia Algirdu Titu Antanaičiu 1.28
 J. Pa. Kranklinis komentaras apie lietuvių režisierių 7.21
 J.P. Pokalbis su dramaturgu Eugene Jonesco 2.4
 J. Pr. Chicago teatruose:
 Operetė „Jolanthe“ 1.7
 Blykė pirmąjį Ibseno dramoj (Hedda Gabler) 1.21
 Gilbert-Sullivan „Princesė Ida“
 Muzikinė įvairybė scenoje (Gys and Dolls) 2.4
 Mikado; Othello 2.25
 Venecijos pirklis 3.3
 Ingrida Blykė GBS dramoje Gilbert-Sullivan „Yeomen of the Guard“; Ibseno „Nora“ 3.31
 Muzikinė komedija (Angry Housewives) 4.14
 Steponavičiūtė Gilbert-Sullivan operetė (Gondoliers); Antanas Mockus O'Neill tragedijoje (Long Day's Journey into Night) 4.28
 Muzikinė jaunimo mozaika (Grease) 5.5
 Politinių kalinių drama (Volunteers) 5.19
 Gilbert-Sullivan „Utopia“ 5.26
 Šekspyro komedija (As You Like It); Vienuliškos moterų monologai (Talking with...); Įtampa seimos trikampyje (Fool for Love) 6.2
 Paskutinė Gilbert-Sullivan operetė (The Grand Duke); Muzikinė drama iš klasiškų (Dear Amanda) 6.23
 Rašytojų ir aktorės komedija (Wake up, Darling) 6.30
 Maitingas studentas ir psichologinė drama (Gotcha); The Questions 7.14
 Hemingway scenoje (The Old Man

and the Sea) 7.21
 Kompozitorius ir rašytoja (They're playing our Song); Naujas Zurlago teatras (Charn and Sell) 7.28
 Rašytojos, aktorės komedija (It Had to be You) 9.8
 Pedagogika scenoje (Two) 9.15
 Sandburgas scenoje (The Courtship of Carl Sandburg) 9.22
 Gilbert-Sullivan „Piratai“; Egzistencialistinė komedija (Rosenkrantz and Guildenstern are Dead) 10.6
 Psichinė komedija su šekspyrine įtampa (Or Not to Be) 10.13
 Blykė vėl švyti scenoje (Much Ado about Nothing) 10.20
 Teatras, kūryba ir autobiografija (Birutės Pūkelevičiūtės rečitalas) 5.26
 TYRUOLIS, Alf. Ant dviejų kultūrų ribos — Liudvikas Eža 9.22
 TRUMPA, V. Dar dėl „Amerikos pirties“ autorystės 4.28
 Vertimai praplečia tautos akiratį — pokalbis su Povilu Gaučiu 3.31
 VILKAITAITĖ-GEDVILENĖ, Birutė. Klaida toliau kartojama 1.14
 V. Kr. Lietuvių poezija Kongreso bibliotekos garsinius įrašus 11.24
 ZALATORĖ, Snieguolė. Sutikta Eglės Juodvalkės naujoji knyga 3.10
 Žodis yra užsiklęstas žiedas (Pokalbis su poetu Leonu Lėtu) 12.1

POEZIJA

AIŠIIS, Jonas. „Mano gimtinės giesmės“ trečioji daina 2.18
 AIŠIIS, Jonas. Naktis, Pilkoji diena, Snaigė, Apie rudeni ir šunį, Lakštingala 7.7
 AMUSCO, Aiejandro. Tannkos, Vandens laikrodys, Pietų barkarolė (Vertė B. Ciplijauskaitė) 2.4
 AUGINAS, Balys. Ciklas „Lopšninė diena“ 11.10
 AUGUSTAITIŲ-VAICIŪNIENĖ, J. Kazimiero vardas 5.19
 BILAIŠYTĖ, Zivile. Upeles, Studija; Tarp santykių ir tolio, Saloje 10.13
 BRADŽIŪNAS, Kazys. Poetų pėdomis 12.8
 BRAZDŽIŪNIS, Bernardas. Eilėraščių šv. Kazimiero 500 metų sukakčiai 3.3
 EMERSON, Ralph Waldo. Miško rožė, Pasišaukimas, Ištermė (Vertė A. Tyruolis) 5.26
 GINTARIS, Jonas. Su tavim aš kalbu, Lapai, Rytas pusnyje, Druskininkų pusnyje, Saule, Susikaupimas, Minties paukštis, Memoria 7.28
 GIRDIŪS, Pranas Dom. Kenneburponte 11.24
 GUILLÉN, Jorge. Sniegas, Vidudienis, Pajūrio vaizdai, Žmonės (Vertė P. Gaučys) 9.29
 HOLTHUSEN, Hans Egon. Didysis Sestadienis (Vertė A. Tyruolis) 4.21
 Iš siuolikinės amerikiečių poezijos (Corso, Reznikoff, Levortov, J. V. Cunningham, Patchen — vertė D.S.) 3.24
 JANKUTE, Nijolė. Atsisveikinimas, Užburtas raitis, Agrastai 9.15
 Japonų haiku — Vasara (Vertė A. R.) 9.1
 JAZBUTIS, Kornelijus. Užklok mane, Ar ledas prisimena, Gyvenimas yra, Nebekriok, Pušys 12.29
 JUODVALKĖ, Eglė. Eilėraščiai 6.16
 JUODVALKĖ, Eglė. Iš ciklo „Marela pasaulis“ 1.7
 KAIRYS, Anatolijus. Karalačio malda 3.17
 KARUŽAITĖ-GOGOLA, Daiva. Eilėraščiai 3.10
 KOLBAITE, Dalia. Eilėraščiai 4.14
 KUBILIUS, Saulius. Kelionė 4.7
 KUČIENIENĖ, Dalia. Iš pokalbio su Petravičiumi 5.12
 LĒTAS, Leonas. Ši žemė, Vėjas, Žali sniai, Kupstas, Ledo žiedu, Ne 12.1
 LĒTAS, Leonas. Trys atsisveikinimai 7.14
 MACERNIS, Vytautas. Sonetai 10.6
 MASAITIS, Česlovas. Pasaulis žiuri, Asyžietis, Kazimierai šventasis, Tarp baktis ir mozaikų 6.9
 MASAITIS, Česlovas. Šokių šventė 9.8
 MILAŠIUS, O. V. Nemiga (Vertė A. Vaičiulaitis) 1.28
 MIŠKINIS, Antanas. Prakalba, Naujajapis, Avizė, Vizija 3.31
 NYKA-NILJŪNAS, Alfonsas. „Pavasario simfonijos“ trečioji dalis, La Baigneuse, New York, Vergilijaus laidotuvės Neapoly 5.19
 PLUKAS, Vytautas. Nešuošis nerimas, Nemiga, Pradžiai šėšeliai 6.23
 PLUKAS, Vytautas. Širdies septetas 1.21
 RAINER MARIJA RILKE. Adventas (Vertė A. Tyruolis) 12.22
 REMEIKYTĖ, Ginta. Palydžiu, Atskleista, Motinos dovanos, Pas graikus, Pasaulyje 11.17
 RICH, Adrienne. Anyta (Vertė Eglė Juodvalkė) 2.11
 SADŪNAITE, Danguolė. Tėvas atostogauj 7.21
 SADŪNAITE, Danguolė. Žiema, Vakariui artėjant, Lietus 2.25
 STANKUS-SAULAITĖ, Marija. Aukštes: pradžia 6.2
 STANKUS-SAULAITĖ, Marija. Sugrįžus, Tolimos ir tylios, Brolis, Tau, Sakalininkas 12.15
 SLAITAS, Vladas. Arklių prunkštis, Jokio įteipimo 10.20
 SLAITAS, Vladas. Vakarais, Pabučiavimas 1.14
 TYRUOLIS, Alfonsas. Mano fronte,

virėjos „risotto“ 2.25
 MELNIKAS, Petras. Vingiuotas realybės vaizdavimo kelias 3.17
 Neustad premija suomui Paavo Haavikko 5.26
 Nobelio literatūros premija apdovanotas Jaroslav Seifert 10.20
 Padėt skaitytojui pažvelgti... (Pokalbis su „Pirmieji svetur“ autore Ale Rūta) 5.12
 Pr. V. Per daug baimės ir nevilties 10.20
 SKRUPSKELYTĖ, Viktorija. Kazio Bradūno „Priešrašų“ proga 6.30
 STANKUS-SAULAITĖ, Marija. Lygtis, kuri yra gyvenimas: Juodvalkės poezija 2.11
 SĖSPLAUKIS, Alf. Prof. Juozo Ereto literatūros mokslo darbai 5.5
 Teatras, kūryba ir autobiografija (Birutės Pūkelevičiūtės rečitalas) 5.26
 TYRUOLIS, Alf. Ant dviejų kultūrų ribos — Liudvikas Eža 9.22
 TRUMPA, V. Dar dėl „Amerikos pirties“ autorystės 4.28
 Vertimai praplečia tautos akiratį — pokalbis su Povilu Gaučiu 3.31
 VILKAITAITĖ-GEDVILENĖ, Birutė. Klaida toliau kartojama 1.14
 V. Kr. Lietuvių poezija Kongreso bibliotekos garsinius įrašus 11.24
 ZALATORĖ, Snieguolė. Sutikta Eglės Juodvalkės naujoji knyga 3.10
 Žodis yra užsiklęstas žiedas (Pokalbis su poetu Leonu Lėtu) 12.1

Teviškės vasara, Aukso žvilgis, Dar taurė sklidina, Kam tas liūdesys, Ofelija 9.22
 ŪSELIENĖ, Valentina. Žmogus ne suva, Tai įvyko Mėninos dienos išvakarėse 5.5
 VALERI, Diego. Lapai, krintantys naktį (Vertė A. Tyruolis) 11.3
 VISVYDAS, Pranas. Mano prigesusio klausio, Esi kažkur, Ant jo pietes, Pašnekovas 4.28
 WHITMAN, Walt. Vienas vaikas paklausė, kas yra žolė, Pajūryje naktį (Vertė A. Tyruolis) 6.30
 WRIGHT, Judith. Moteris kūdikiai, Moteris vyrui, Pamarčių medžiai (Vertė Lidija Simkutė-Pocienė) 10.27

BELETRISTIKA

JANKUS, Jurgis. Užmiršta nuodėmė 3.24
 KAVALIŪNAITE, Jolita. Pati gražiausia moteris 6.23
 KAUPAS, Julius. Daktaras Krištukas pragare 3.3
 MELNIKAS, Petras. Dailininko širdis 1.21
 MELNIKAS, Petras. Karo meto „turizmas“ 7.7
 MILAŠIUS, O. V. Dvi pasakos (Vertė Birutė Pūkelevičiūtė ir Birutė Prapuolenienė) 1.28
 SVABAITE, Julija. Geriausias draugas 6.30
 ŪSELIENĖ, Valentina. Tik viena iš karo aukų 11.3
 ŪSELIENĖ, Valentina. Veltui buvo jo auka 6.9

KNYGŲ RECENZIJOS

ALĖ RŪTA. Melancholiškos niuolių podirvis (R. K. Vidziūniene's novelo vakaro melancholija) 7.21
 ALGA, Titas. Naujasis Alės Rūtos romanai „Pirmieji svetur“ 9.8
 BAGDANA VIČIUS, Vytautas. Prūsų Lietuva Vydūno požiūriu (Sieben hundert Jahre deutsch-litauischer Beziehungen) 6.2
 BAGDONAS, A. P. Petras Karuža grįžta (Petras Karuža, red. B. Brazdžionis ir A. Vaičiulaitis) 9.29
 BARĖNAS, K. Albino Baranausko „Piliakalnio šešėlis“ 10.6
 BARĖNAS, Kazimieras. Lietuva ir lietuvių keliautojų akimis (J. Jurginio ir A. Sidlausko „Kraštai ir žmonės. Lietuvos geografiniai ir etnografiniai aprašymai. XIV-XIX a.“) 12.8
 BRADŽIŪNAS, Kazys. Amerikiečiai pagerbia ir įvertina Adolfą Valešką (Erne R. ir Florence Frueh, Chicago Stained Glass) 6.9
 C. G. Trečioji Jono Minsgelg knyga vaikams (Žiogas muzikantas) 4.21
 DAINAUSKAS, Jonas. Geneviève Carion-Machwitz „La Wiedra“ 12.29
 GIRNIUS, Kęstutis K. Pabaltijo valstybės po nepriklausomybės netekimo (R. Misiūno ir R. Taagepera „Baltic States: Years of Dependence, 1940-1980“, 5.12
 Girnius, Saulius. Generolo Stasio Raškio atsiminimų IV tomas 7.21
 GLIAUDA, Jurgis. Apie Lietuvai išėjusius lietuvius (Omahos lietuvių leidinys „Mes lietuvi“) 11.3
 GLIAUDA, Jurgis. Apie sv. Jono knygą „Žmogus realiam gyvenimui“ (vysk. V. Brizigo) 4.28
 GLIAUDA, Jurgis. „Panevėžio vyskupija“ pasitinkant (B. Kviklio „Lietuvos bažnyčių“ IV tomas) 12.22
 JASAITIŲ, Aušra E. Birutės Šiaurės-Nahienės „Kainų gėlė“ 3.24
 JONYNAS, Vytautas A. „Bėkit, vaikneliai, ba tas miestai jus suėdė!“ (Artiste et mēteque a Paris) 6.2
 JONYNAS, Vytautas A. Iškunigis J. Bagauskas gyvas... ir gyvena Briuselyje (E. Cinzo „Šventojo Petro šūnynas“) 11.24
 JONYNAS, Vytautas A. Tautinės savirabos pasigendant (B. Railos „Kitokios Lietuvos ilgesys“) 2.18
 KEBLYS, Kęstutis. Padaini ir deformuota tikrovė (P. Melniko „Pakirata šaka“) 7.14
 KELERTIENĖ, Violeta. „Ir ošiai slėmėsi aukšta liepa“ — Leono Lėto „Trakas“ 12.1
 KULBOKAS, Vl. Juozo Brazaičio kultūriniai rūpesčiai (Raštų IV tomas) 1.14
 KULIAUSKIENĖ, Rūta. Mirgus Girniuvienės „Dingusio gintaro paslaptis“ 7.28
 PRUNSKIS, Juozas. Antano Rubšio antras raktas į Senąjį Testamentą 4.28
 PRUNSKIS, Juozas. Su Žemaitijos dokumentais ir mokslo pasauliu (P. Jatulio Codex Medicenensis seu Samogitiae diocesis) 11.24
 RŪTENIS, Jonas. „XX a. lietuvių dailės istorija, 1900-1940“ 9.22
 SLAVĖNAS, Julius P. Dovas Zaunius — Mažosios Lietuvos stūnis (A. Geručio monografija) 2.18
 STANKUS-SAULAITĖ, Marija. Kotrynos Grigaitytės aidas („Tylos dovanai“) 10.13
 SLAPELYTĖ-SIRUTIENĖ, Gražutė. Antano Salio raštų pirmųjų dviejų tomų apžvalga 12.29
 VIESULAS, Romas. Prano Domšaičio monografijos antrą laidą 10.27
 VISVYDAS, Pr. Gamtos gyvybės išryškimas (L. Lėto „Trakas“) 4.21
 VISVYDAS, Pr. Totalitarinių linksmybių pašlovinimas (K. Ostrausko „Gundymai“) 3.10
 VISVYDAS, Pr. Žemės ir sielos takais (S. Santvaro „Buvimo pėdsakai“) 9.29

Trumpos recenzijos:
 Alė Rūta. Pirmieji svetur 5.5
 Aušra, VI tomas (1981 m. vasaris — 1982 m. kovas) 10.27
 Baranauskas, Albinas. Piliakalnio šešėlis 9.8
 Carion-Machwitz, Geneviève. La Wiedra 6.16
 Cinzas, Edwardas. Šventojo Petro šūnynas 9.8
 Gliauda, Baltos vėliavos 10.20
 Grauslys, Alfonsas. Iškau tavo veido 10.27
 Gustaitis, Algirdas. Ciklorio Lietuva 10.27
 Yla, Stasys M. K. Čiurlionis — kūrėjas ir žmogus 5.5
 Jūra, Kiemenas. Diemedžio šakelė 5.5
 Kavolis, Vytautas (red.). Design of Selfhood 9.8
 Klajūnas, Balas. Iš laisvės kabo 10.20
 Krepavičius, Mykolas. Visuomeniniai klausimai 5.26
 KVIKLYS, Bronius. Lietuvos bažnyčių IV tomas — Panevėžio vyskupija 11.3
 Lietuvių Fondas — pirmasis dvidešimtmės 5.26
 Mackus, Algimantas. Augintinių žemė 10.13
 Minejga, Jonas. Žiogas muzikantas 2.25
 M. K. Čiurlionio monografija anglų kalba 12.22
 Nyka-Nilūnas A. (vert.) Georgikos 5.19
 Pūkelevičiūtė, Birutė. Žydra ir geltona 5.19
 Rubsys, Antanas. Raidė užmuša, dvasia gaivina 10.13
 Rubsys, Antanas. Raktas į Senąjį testamentą, II dalis 3.10
 Rūtenis, Jonas. Šventieji dūmai 2.18
 Salius, Antanas, Raštai, II tomas 12.15
 Suedelis, Simas. Šventas Kazimieras, 1458-1484 3.17
 Silbajoris, Rimvydas (red.) Mind against the Wall: Essays on Lithuanian Culture under Soviet Occupation 4.7
 Tyruolis, Alfonsas (red.) Vainikas — kryžius — lieja. Kazimierinė grožinės literatūros antologija 3.3
 Verlioren van Themaat, Elsa. Pranas Domšaitis 3.10
 Viešulas, Romas. Teleforas Vainis 12.8
 Voldemaras, Augustinas. Raštai 10.27

SUKAKTYS
 Alfonso Šesplaukio-Tyruolio 75 m. sukaktis 9.22
 GUSTAITIS, Antanas. Kanauninkas Juozas Tumas-Vaižgantas iš 50 metų atstumo 12.15, 12.22
 J. Pr. Poetui Vincui Stoniui 90 metų 1.14
 KOJELIS, Juozas. Ištikimas Lietuvai ir sau — prof. dr. Vytauto Vardžio 60 m. gimtadienio proga 9.22
 SLAPELYTĖ-SIRUTIENĖ, Gražutė. Kalbininkų prof. dr. Kazimierui Alminui 80 metų 11.10

NEKROIJOGAI
 A.a. Bernardas Prapuolenis 11.24
 A.K. Mūsų filosofas Michel Foucault 7.28
 ALĖ RŪTA. Kunigo Stasio Ylos švieta 4.14
 BRADŽIŪNAS, Kazys. „O mano rašant sudreba pirštai“ — poetui Antanui Miskiniui mirus 3.31
 Kviklys, Bronius. A.a. Stepas Zobarskas 6.23
 SAUDARGIENĖ, Ava. Paskutinė Vinco Kazoko ketonė 12.15
 TRUMPA, Vincas. Nekome žymaus istoriko Viktoro Gidžiūno 3.10
 Vinco Kazoko netekus 11.3

KELIONES
 JAKAS, Valerijonas. Didžioji Kinijos siena 12.29
 JAUTOKAITĖ, Saulė. Aliaskos kelionė 2.11
 MICKEVIČIŪTĖ-RAMONIENĖ, Lionė. Taj Mahal — meilės poema marmure 9.8
 MARKELYTĖ, Daiva. Laiškas iš Europos 3.17

ATSIMINIMAI
 GIRDIŪS, Pranas D. Apie kaimyną, vėlinį ir šunį (Atsiminimai apie Antaną Giedrį (Giedraitį) 2.4
 MOŠINSKIS, Algirdas. Tylaus kabinetinio mokslininko rytas — kaip prof. V. Clovaso Biržiška išgelbėjo vertingas knygas nuo sunaikinimo 7.28
 NAKAS, Alfonsas. Akmenėlių į 20 metų gelmę kritęs Julius Kaupas 3.3
 PRUNSKIS, Juozas. „Draugo“ kultūrinio priedo pradžia 9.29
 PŪKELEVIČIŪTĖ, Birutė. Profesoriaus ir studentė (apie Juozą Keliūtį) 10.13
 REGIS, Algis A. Idealizmas ir tragizmas Juozo Keliūčio gyvenime 3.24
 SKR